

บทที่ 1 บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

การยืมภาษาต่างประเทศ เป็นกระบวนการสำคัญกระบวนการหนึ่งที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในภาษา โดยทั่วไปการยืมภาษาต่างประเทศเกิดในระดับคำมากที่สุด ภาษาไทยรับคำจากภาษาต่างประเทศเข้ามาใช้เป็นจำนวนมาก เช่น คำจากภาษาบาลี สันสกฤต เขมร จีน ฯลฯ รวมทั้งคำยืมจากภาษายุโรป ซึ่งตามหลักฐานที่ปรากฏเก่าแก่ที่สุดพบว่ามีมาตั้งแต่สมัยอยุธยา และคำยืมเหล่านี้จะอยู่ในลักษณะทับศัพท์มากที่สุด เนื่องจากยังไม่มีการบัญญัติศัพท์ภาษาไทยขึ้นใช้

ชาวยุโรปที่เข้ามาติดต่อสัมพันธ์กับไทยนับแต่สมัยอยุธยามามีด้วยกันหลายชาติ ได้แก่ ฮอลันดา อังกฤษ เดนมาร์ก ฝรั่งเศส สเปน ฯลฯ ต่อมาในสมัยรัตนโกสินทร์ก็มีชาวยุโรปชาติอื่นๆ เดินทางเข้ามาค้าขายและติดต่อทางการทูตอีกเป็นจำนวนมาก และเข้ามาอย่างต่อเนื่องกว่าสมัยอยุธยา ทำให้จัดได้ว่าสมัยรัตนโกสินทร์เป็นสมัยที่ไทยได้รับอิทธิพลทางภาษาจากชนชาติยุโรปมากกว่าสมัยอื่น ผู้วิจัยคาดว่าน่าจะมีคำยืมจากภาษายุโรปปรากฏอยู่ในภาษาไทยมาก และคำยืมเหล่านี้น่าจะเป็นชื่อเฉพาะของบุคคล สถานที่ ยศ ตำแหน่ง ฯลฯ เป็นส่วนใหญ่

ในบรรดาภาษายุโรปที่มีผู้พูดในสมัยนั้น ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่มีอิทธิพลทางวัฒนธรรมต่อไทยค่อนข้างมาก คำยืมจากภาษาอังกฤษปรากฏอยู่ในภาษาไทยเป็นจำนวนมาก คำยืมจากภาษาอังกฤษก็มีผู้สนใจศึกษาไว้ค่อนข้างมาก¹⁻⁴

อย่างไรก็ตาม จากการทดลองเก็บข้อมูลจากหนังสือประเภทต่างๆ ได้แก่ จดหมายเหตุ หนังสือพิมพ์ ผู้วิจัยพบว่ายังมีคำจากภาษาอื่นๆ ที่ไม่ใช่ภาษาอังกฤษปรากฏอยู่มากเช่นกัน คำเหล่านี้เป็นคำจาก

¹ Nacaskul, Kamchana 'A Note on English Loanwords in Thai' In Studies in Tai and Mon-Khmer Phonetics and Phonology in Honor of Eugénie J.A Henderson. Edited by Theraphan L.Thongkam and others. Bangkok, Chulalongkorn University Press, 1979.

² จรรยา นวลจันทร์แสง. 'คำยืมภาษาอังกฤษในภาษาไทยที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525' สารนิพนธ์ ภาควิชาภาษาตะวันออก คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2531.

³ พัชร โภคาสัมฤทธิ์. 'การยืมและทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับการยืมภาษาอังกฤษมาใช้ในภาษาไทย' อักษรศาสตร์, มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2526

⁴ วัฒนา อุดมวงศ์. 'คำยืมภาษาอังกฤษในภาษาไทย' วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524.

ภาษาฝรั่งเศสและภาษาอิตาเลียนเป็นส่วนใหญ่ และคำจากทั้งสองภาษานี้จะมีลักษณะการเขียนเป็นภาษาไทยแตกต่างกันไปในแต่ละสมัย ซึ่งเป็นเรื่องที่ควรศึกษา อย่างไรก็ตามยังไม่มีการศึกษาในเรื่องนี้แต่อย่างใด

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาและเปรียบเทียบลักษณะการทับศัพท์คำจากภาษาฝรั่งเศสและภาษาอิตาเลียนที่ปรากฏในภาษาไทย โดยจะศึกษาจากคำที่เป็นชื่อเฉพาะเท่านั้น เพื่อดูว่าลักษณะการเขียนในภาษาไทยแตกต่างกันอย่างไรในแต่ละสมัย

ช่วงระยะเวลาที่จะทำการศึกษา คือ ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 3 ถึงรัชกาลที่ 7 เนื่องจากเป็นสมัยที่ประเทศไทยเริ่มมีการติดต่อและรับอารยธรรมตะวันตกมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ทั้งนี้จะไม่ศึกษาคำในสมัยรัชกาลที่ 2 เนื่องจากเอกสารที่จะใช้ในการค้นคว้ามีไม่เพียงพอ และเนื่องจากในปลายสมัยรัชกาลที่ 7 หลังเปลี่ยนแปลงการปกครองปี พ.ศ. 2475 รัฐบาลคณะราษฎรได้เริ่มนโยบายชาตินิยมทางการเมือง วัฒนธรรมและเศรษฐกิจ ด้วยการบัญญัติศัพท์ใหม่ขึ้นแทนคำในภาษาตะวันตก คาดว่าการรับคำจากภาษาต่างประเทศในสมัยนี้จะเริ่มอยู่ในลักษณะของศัพท์บัญญัติมากกว่าทับศัพท์ และประการสำคัญ ใน พ.ศ. 2485 ภายหลังจากเปลี่ยนแปลงการปกครองได้ 10 ปี รัฐบาลไทยได้ออกประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่องบัญญัติศัพท์ฉบับที่ 1 พร้อมทั้งใบแนบที่ 1 วิธีทับศัพท์ วางระเบียบวิธีทับศัพท์คำอักษรโรมัน โดยประกาศ ณ วันที่ 24 กันยายน 2485 ซึ่งน่าจะมีผลกระทบต่อการใช้ทับศัพท์คำจากภาษาต่างประเทศในช่วงนี้ เพราะจะทำให้การทับศัพท์มีหลักเกณฑ์มากขึ้น ทำให้รูปแบบทับศัพท์จากภาษาต่างประเทศเริ่มลดความหลากหลายลง ผู้วิจัยจึงไม่ศึกษาเช่นกัน

ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดแบ่งสมัยของคำที่จะทำการศึกษา โดยพิจารณาตามเหตุการณ์ทางสังคม ดังนี้

สมัยที่ 1 สมัยรัชกาลที่ 3-4 เนื่องจากเป็นสมัยที่การติดต่อระหว่างไทยกับชาติยุโรปมีมากขึ้นกว่าในอดีต และเป็นช่วงของการเปิดประเทศสู่โลกตะวันตก อย่างไรก็ตาม คำภาษาต่างประเทศที่เข้ามาในสมัยนี้อาจจะยังไม่เป็นที่คุ้นเคยสำหรับคนไทย ผู้วิจัยจึงสันนิษฐานว่าการทับศัพท์ในสมัยนี้น่าจะมีการปรับเปลี่ยนเสียงและลากเข้าความในภาษาไทย

สมัยที่ 2 สมัยรัชกาลที่ 5 เนื่องจากเป็นสมัยที่เกิดการเปลี่ยนแปลงสำคัญในสังคมไทย มีการปรับปรุงประเทศให้ทันสมัย รวมทั้งเริ่มขยายการศึกษาออกจากวังสู่ประชาชน และรับวิชาความรู้แบบตะวันตกอย่างแพร่หลาย ดังนั้น คนไทยน่าจะเริ่มคุ้นกับคำภาษายุโรปที่ผ่านเข้ามา และเริ่มเลียนเสียงในคำเหล่านี้ได้ใกล้เคียงมากขึ้น

สมัยที่ 3 สมัยรัชกาลที่ 6-7 เนื่องจากเป็นสมัยที่วัฒนธรรมตะวันตกแพร่หลายทั่วไปในสังคมไทย มีการประกาศแผนการศึกษาแห่งชาติ กำหนดการศึกษาคณะบังคับ สมัยนี้เป็นสมัยที่ภาษาอังกฤษมีอิทธิพลมากในระบบการศึกษาของไทย โดยจัดเป็นภาษาสำคัญภาษาหนึ่งของประเทศ คนไทยเริ่มเรียนรู้และใช้ภาษาอังกฤษกันมากขึ้นจนทำให้เกิดความคุ้นเคย ดังนั้นภาษาอังกฤษน่าจะมีอิทธิพลต่อการออกเสียงคำจากภาษาตะวันตกอื่นๆ ของคนไทย รวมทั้งภาษาอิตาเลียน และ ภาษาฝรั่งเศส โดยอาจมีการปรับเสียงบางเสียงของภาษาเดิมเมื่อรับเข้ามาให้ใกล้เคียงในภาษาอังกฤษมากขึ้น อีกประการหนึ่ง ในปี พ.ศ. 2463 กรมราชบัณฑิต กระทรวงธรรมการ ได้แก้ไขและรวบรวมพจนานุกรมของกรมศึกษาธิการ ซึ่งพิมพ์ครั้งแรกเมื่อ

พ.ศ. 2434 โดยจัดพิมพ์ใหม่ในชื่อ ปทานุกรม สำหรับโรงเรียน ปทานุกรม ฉบับนี้ได้วางระบบการอ่านและสะกดคำทั้งคำไทยและคำที่มาจากภาษาต่างประเทศ และหลังจากนั้นก็ได้มีการพิมพ์เผยแพร่อีกในปีพ.ศ. 2470 เนื่องจากมีพระบรมราชโองการให้ทางราชการใช้ปทานุกรมนี้เป็นแบบแผนในการสะกดตัว ดังนั้น ปทานุกรมน่าจะมีอิทธิพลต่อการเขียนและอ่านของคนไทยในสมัยนี้มากเช่นกัน

สมมุติฐาน

การเขียนชื่อเฉพาะจากภาษาฝรั่งเศส และภาษาอิตาเลียนในภาษาไทย มีวิวัฒนาการของระบบการเขียนซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 3 สมัย คือ สมัยรัชกาลที่ 3-4, สมัยรัชกาลที่ 5 และสมัยรัชกาลที่ 6-7

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระบบและวิวัฒนาการของการเขียนชื่อเฉพาะในภาษาฝรั่งเศสและภาษาอิตาเลียนซึ่งปรากฏในภาษาไทยตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 3-7
2. เพื่อเปรียบเทียบระบบและวิวัฒนาการของการเขียนชื่อเฉพาะในภาษาฝรั่งเศสและภาษาอิตาเลียน ซึ่งปรากฏในภาษาไทยตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 3-7 โดยจะพิจารณา ในลักษณะดังต่อไปนี้ คือ
 - ก. การถอดพยางค์
 - ข. การถอดอักษรแทนเสียงพยัญชนะและสระจากภาษาดังกล่าว

ขอบเขตการวิจัย

1. ศึกษาเฉพาะคำจากภาษาฝรั่งเศสและภาษาอิตาเลียน ซึ่งปรากฏในภาษาไทยสมัยรัตนโกสินทร์
2. ศึกษาเฉพาะคำที่ปรากฏในสมัยรัชกาลที่ 3-7
3. ศึกษาเฉพาะคำที่เป็นชื่อเฉพาะ และคำนำหน้าทีประกอบหรือขยายชื่อเฉพาะนั้นๆ ที่ปรากฏในลักษณะทับศัพท์
4. ศึกษาโดยพิจารณาจากรูปเขียนที่ปรากฏ

แหล่งข้อมูล

1. จดหมายเหตุ พระราชหัตถเลขา ประชุมประกาศและกฎหมาย ราชกิจจานุเบกษา พงศาวดาร
2. หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสาร เรื่องสั้น และบทความต่างๆ
3. เอกสารทางศาสนา จดหมายเหตุ ในการวิจัยนี้ จำเป็นต้องใช้ข้อมูลจากชาวต่างประเทศด้วย เนื่องจากในบางสมัย ข้อมูลจากผู้ถอดเสียงที่เป็นคนไทยมีจำนวนน้อยมาก และเอกสารที่มีคำจากภาษาต่างประเทศปรากฏอยู่ ส่วนใหญ่ก็จะเขียนขึ้นโดยชาวต่างประเทศ คือ มิชชันนารีอเมริกัน ทำให้ข้อมูลที่ใช้มีทั้งที่มาจากผู้ถอดเสียงทั้งคนไทยและชาวต่างประเทศ

ขั้นตอนในการวิจัย

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. เก็บข้อมูลจากเอกสาร และ สิ่งพิมพ์ซึ่งกำหนดไว้ แล้วแบ่งข้อมูลออกตามสมัยและภาษาที่มาของคำ
3. ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลโดย
 - 3.1 แบ่งข้อมูลออกตามตัวอักษรในภาษาต้นแบบ และศึกษาการเขียนทับศัพท์จากภาษาดังกล่าวเป็นภาษาไทย
 - 3.2 อธิบายลักษณะการถอดอักษรแต่ละตัวเป็นภาษาไทยโดยพิจารณาในเรื่องต่อไปนี้
 - 3.2.1 การถอดพยางค์จากภาษาเดิม
 - 3.2.2 การถอดอักษรที่แทนเสียงพยัญชนะและสระจากภาษาเดิม
4. สรุปวิวัฒนาการการเขียนทับศัพท์ของทั้งสองภาษาเปรียบเทียบกัน
5. เสนอผลการวิเคราะห์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบลักษณะและวิวัฒนาการการถ่ายเสียง และถอดอักษรในการทับศัพท์จากภาษาฝรั่งเศสและภาษาอิตาลี
2. แสดงให้เห็นอิทธิพลของภาษาฝรั่งเศส และ ภาษาอิตาลีในภาษาไทย
3. ทำให้เข้าใจการเปลี่ยนแปลงของภาษาในลักษณะซึ่งมีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม

คำจำกัดความศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

การถอดเสียงที่คงที่	หมายถึง	การถอดเสียงด้วยตัวอักษรไทยตัวเดียวในทุกแห่ง
การถอดเสียงด้วยอักษรหลายอักษร	หมายถึง	การถอดเสียงโดยใช้อักษรไทยแทนมากกว่า 1 รูปขึ้นไป
การตัดพยางค์	หมายถึง	การตัดพยางค์หนึ่งในคำออกไปโดยปกติมักเป็นพยางค์ท้าย
การรวมพยางค์	หมายถึง	การรวมสองพยางค์เข้าเป็นพยางค์เดียว